

Clàssics catalans en altres llengües: Ausiàs March

Visat núm. 15
(abril 2013)

por Costanzo Di Girolamo

La difusió de l'obra d'Ausiàs March (València, 1400-1459) a la península Ibèrica coincideix amb l'inici de la decadència política i cultural dels Països Catalans. Precisament per aquest motiu, l'*editio princeps*, publicada a València el 1539, conté (a més del text català de trenta-sis poemes) la traducció a l'espanyol del cavaller Baltasar de Romaní, que es va reimprimir, posteriorment, sense el text català, l'any 1533 a Sevilla. Existeixen altres versions del segle XVI, també en espanyol, de l'escriptor portuguès Jorge de Montemayor (València, 1560), reimpresa dues vegades (Saragossa, 1562; Madrid, 1579) i la d'un traductor anònim (inèdita fins a l'any 1946); la traducció d'alguns fragments es va atribuir erròniament a Quevedo. En el segle XVII, l'humanista valencià Vicent Mariner va traduir March de manera impecable en dístics elegíacs llatins.

En el segle XX, Ausiàs March ha estat traduït al català modern per Joan Fuster (1969), Lluís-Anton Baulenas (1986), Josep Pujol (1992), Josep Pujol i Francesc Gómez (1998) i Climent Forner (1999); a l'espanyol per Martí de Riquer (1941), Pere Gimferrer (1978), Rafael Ferreres (1979), Juan Anton Icardo (1997); al francès per Patrick Gifreu (1994), tot i que, també, caldria tenir present la traducció en alexandrins de tres composicions que formen part de l'obra de Josep Palau i Fabre, publicada a França el 1956; a l'italià per Costanzo di Girolamo (1998); a l'anglès per Arthur Terry (1976) i Robert Archer (1992); a l'alemany per Hans-Ingo Radatz (1993); a l'hongarès per Déri Balázs (2000); a l'esperanto per Jaume Grau Casas (1925) i Abel Mantagut (1993). Totes aquestes traduccions es poden trobar en antologies, excepte la de Ferreres que és, tanmateix, una de les menys fiables; algunes són en vers, d'altres en prosa. També s'hi poden afegir les versions en diverses llengües d'alguns poemes com el «Cant espiritual», traduït a l'espanyol per Jesús Massip (1959) i Juan Ramón Masoliver (1985). El 2001, es va publicar a València una edició no comercial d'un recull de deu poemes acompanyats de traduccions —tant publicades, com inèdites— en deu idiomes: alemany (Hans-Ingo Radatz), anglès (Dominic Keown), àrab (Mahmud Sohb) èuscar (Ibon Sarasola), espanyol (Pere Gimferrer i José María Micó), francès (Patrick Gifreu), gallec (Arcadio López Casanova), hebreu (Shlomo Avayou), italià (Costanzo Di Girolamo), llatí (Vicent Mariner). Les traduccions més reeixides són les de Gifreu al francès i l'hendecasil·laba de Jose María Micó, inèdita en gran part. Només cal observar les dates per veure com les traduccions han augmentat en nombre en les darreres dècades, tot seguint una progressió geomètrica, la qual cosa dóna fe de l'interès internacional que hi ha per aquest poeta.

La complexitat conceptual i l'aspror lingüística de l'obra d'Ausiàs March són un gran desafiament per a qualsevol traductor. Però cal considerar que, a més de fer accessible una obra mestra de la literatura europea en altres llengües, les traduccions també tenen la funció de fer-la més fàcil d'entendre i d'interpretar.